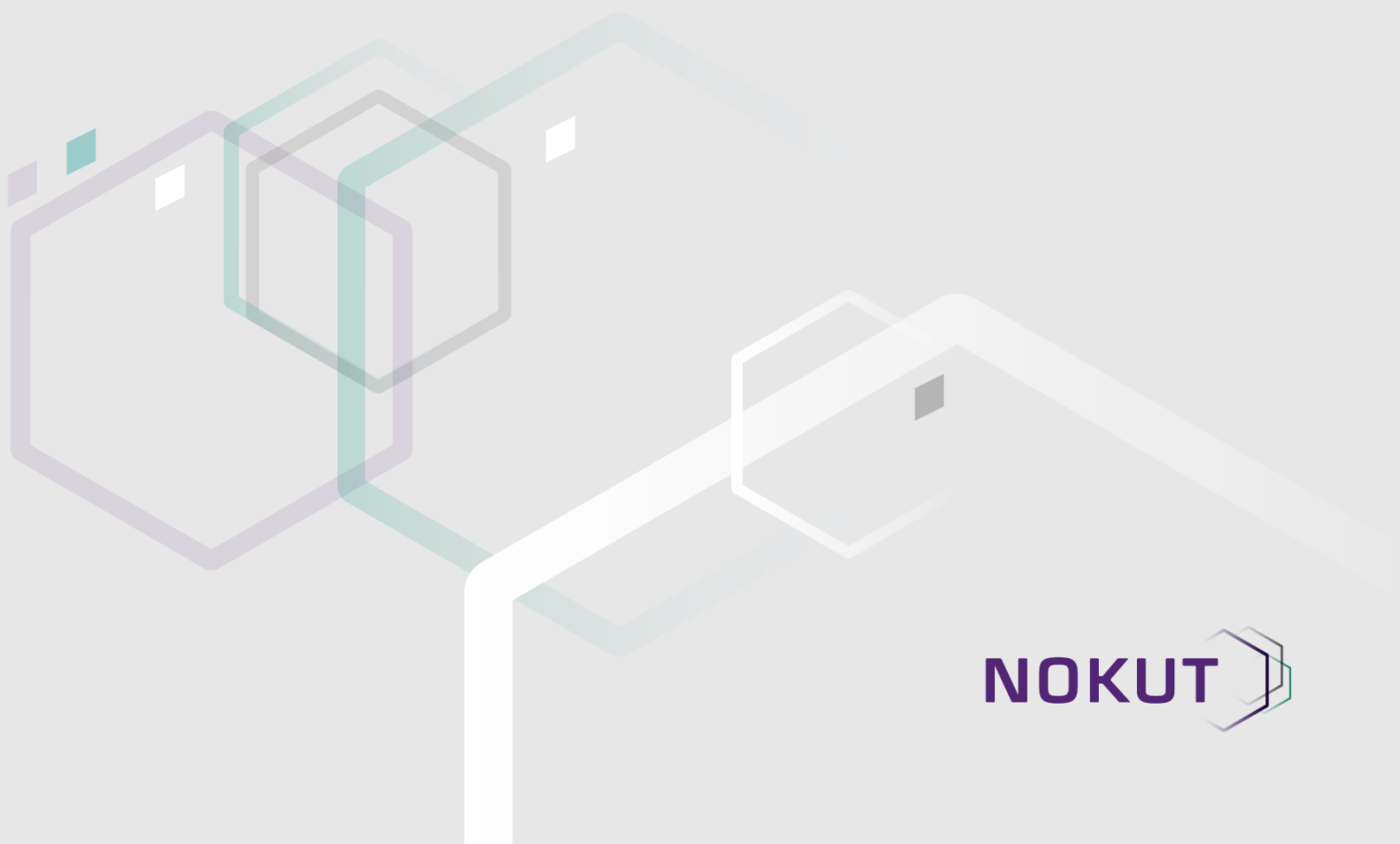

NOKUTs notater

Bidrar delstudier i utlandet til å heve kvaliteten i høyere utdanning?

Lisa Dahl Keller, 2015

NOKUT

Innhold

1	Innledning	1
2	Universitetenes og høyskolenes ansvar	1
2.1	Kravene fra Kunnskapsdepartementet og NOKUT.....	1
2.2	Utvexlingsavtaler	2
2.3	Institusjonenes strategier for internasjonalisering	3
3	Myndighetenes tilrettelegging gjennom finansiering og andre tiltak	4
3.1	Internasjonaliseringsinsentiv i Kunnskapsdepartementets finansieringsmodell	4
3.2	Støtte gjennom Erasmus+	5
3.3	Andre programmer og ordninger	5
3.4	Støtte fra Lånekassen.....	6
4	Oppsummering og spørsmål	7
	Referanser	8

1 Innledning

Det langsiktige målet for utvekslingsmobilitet i St.meld. 19 (1996–97) Om studier i utlandet var at halvparten av alle studenter som fullfører høyere utdanning i Norge skulle ha hatt minst ett semester av utdanningen i et annet land. Satsingen på internasjonalisering ble formalisert gjennom St.meld. nr. 27 (2001-2002) Gjør din plikt – krev din rett (Kvalitetsreformen), som ble iverksatt i 2003.

Internasjonalisering skulle gjennomsyre institusjonene og student- og forskermobilitet skulle struktureres gjennom utviklingsstrategier (Michelsen og Aamodt 2006). Internasjonalisering skulle inngå som en integrert og viktig del av studentenes studieløp. I tillegg skulle internasjonalisering «hjemme» være like viktig som internasjonalisering «ute», gjennom utvikling av en internasjonal profil på aktivitetene på campus. Den nye internasjonaliseringen ble sett på som et middel for å øke kvaliteten på alle nivåer, gjennom å gripe inn i studiestruktur og læringsmiljø og være et positivt bidrag til pedagogisk kvalitet (ibid.). Myndighetene har fulgt opp ambisjonene med betydelige midler gjennom ulike støtteordninger som stimulerer utveksling og andre internasjonaliseringstiltak.

I skoleåret 2014/2015 tok om lag 7 500 norske studenter delstudier i utlandet, og et tilsvarende antall utenlandske studenter tok delstudier ved en norsk institusjon. En vanlig oppfatning er at internasjonale impulser gjennom delstudier i utlandet vil gi positive effekter for den enkelte, arbeidslivet og samfunnet. Men samtidig som «alle» synes å være enige i at internasjonalisering og studentutveksling er viktig og bra, finnes det lite forskning og dokumentasjon på hvordan delstudier i utlandet kan gi høyere faglig kvalitet på et studieprogram og bidra til økt læringsutbytte.

Når det satses så mye, og vi vet så lite, er det naturlig å stille spørsmål ved om man får maksimalt ut av å sende studenter på delstudier i utlandet. Er det faglig kvalitet som er det viktigste kriteriet når norske universiteter og høyskoler inngår utvekslingsavtaler med institusjoner i andre land? Hvordan kan delstudier i utlandet bidra til at studentene oppnår et bedre læringsutbytte i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse enn de ellers ville gjort. Og hvor «treffsikre» er egentlig myndighetenes støtteordninger?

I dette notatet forsøker vi ikke svare på disse spørsmålene, men presenterer en del bakgrunnsinformasjon og noen refleksjoner som innspill til diskusjon.

2 Universitetenes og høyskolenes ansvar

2.1 *Kravene fra Kunnskapsdepartementet og NOKUT*

I henhold til Kvalitetsreformen (2003) skulle alle studenter tilbys delstudier i utlandet. Her ble utvekslingsmobilitet gjennom institusjonelle avtaler ansett for å bidra til kvalitet. I tillegg stiller NOKUT krav gjennom tilsyns- og akkrediteringskriteriene sine. Institusjonene er faglig ansvarlige for eget internasjonaliseringsarbeid og er pliktige til delta aktivt i minst ett internasjonalt samarbeid med betydning for primærvirksomheten. For å oppnå akkreditering på et studieprogram, skal det være ordninger for studentutveksling og internasjonalisering som er relevante for studiets nivå, omfang og egenart. Det stilles også krav til at fagmiljøet tilknyttet studiet skal delta i internasjonalt samarbeid og

nettverk relevant for studiet. Alle som blir akkreditert av NOKUT har slik sett oppfylt kravet om formelle avtaler. Spørsmålet er i hvilken grad det er fylt med tilstrekkelig godt innhold.

Internasjonalisering – ute og hjemme – defineres ikke som et eget kvalitetsområde i NOKUTs studienære kvalitetsarbeid, men er en integrert del av alle områder som påvirker studentens liv på et lærested, fra opptak til mottatt vitnemål (læringsbanen). Det er viktig at et utvekslingsopphold er godt integrert i studieprogrammene. Det innebærer å sikre indre faglig sammenheng og at de fagansvarlige involverer seg i godkjenning og kvalitetssikring av delstudiet. For å hente ut potensialet av et utenlandsopphold, må det sikres at studentene får et faglig påfyll, og at dette innpasses i det videre studieforløpet når de kommer hjem. Alternativet kan være at en student reiser på et utvekslingsopphold og faglig sett «mister» et semester, dersom utdanningskvaliteten ved utvekslingsinstitusjonen er lav. Det motsatte kan også skje, at det blir en nedtur å returnere til studieprogrammet med mye god kunnskap og kompetanse, som man ikke får benyttet eller delt. God tilrettelegging for utveksling kan rekruttere nye studenter og være god reklame for institusjonen i inn- og utland. Det bør være en selvfølge at institusjonene gir god informasjon til studentene, slik at de kan ta informerte valg når de ønsker å ta delstudier. Det bør alltid være klart for studentene hva de kan forvente av et utvekslingsopphold i form av læringsutbytte.

Det synes å være bred enighet om at utveksling kan gi stort utbytte på flere måter. Språklig og kulturell kompetanse fra destinasjonslandet, nettverk i andre deler av verden, eller personlig utvikling er alt sammen eksempler på andre, og gode, grunner til at utveksling kan være verdifullt og bidra til kvalitet i utdanning. Disse aspektene hører alle inn under det som i læringsutbyttebeskrivelsene beskrives som generell kompetanse. I henhold til NOKUTs krav skal et delstudium bidra til å gi kunnskaper og ferdigheter, i tillegg til mer generell kompetanse. Det er derfor interessant at vi finner indikasjoner på at det faglige tilbudet hos partnerinstitusjonene ikke nødvendigvis har førsteprioritet, hverken hos studenter eller hos fagmiljøene (Studentparlamentet UiB 2013). NOKUT har til nå ikke gjennomført tilsyn eller evaluering som er spesifikt rettet mot internasjonalisering. NOKUT ser derfor behov for å kartlegge dette nærmere i samarbeid med lærestedene.

2.2 Utvekslingsavtaler

På institusjonenes hjemmesider står det mye om hvilke studieprogram og studieår som kvalifiserer til å få en plass på en utvekslingsavtale. På mange av nettsidene står det likevel lite om det faktiske studiestedet, hva man kan forvente av læringsutbytte eller hvor anerkjent samarbeidsinstitusjonen er. Og kanskje viktigst: noen mangler også informasjon om hvorfor utvekslingsavtalene anbefales for de aktuelle studieprogrammene. Et eksempel er UiOs utvekslingsavtale med University of Wollongong¹. Om avtalen står det: «Wollongong ligger ca. 1 times togtur syd for Sydney. Det er et frodig område med flotte strender og godt studentmiljø. Universitetet satser på å være et innovativt undervisningsbasert universitet med tett kontakt mellom forelesere og studenter.» (UiO 2015). Avtalen er åpen for studenter ved de fleste fagmiljøer ved UiO, med unntak av profesjonsstudiet i medisin, farmasi og odontologi. I tillegg er det et karakterkrav på C.

Når utvekslingsoppholdet er gjennomført, må studentene vanligvis avlevere en studentrapport. NTNU har, i samarbeid med SIU, utviklet en nettportal der studentrapporter fra norske studenter i utlandet

¹ UiO (2015): <http://www.uio.no/studier/utveksling/avtaler/oseania/australia/nsw-wollongong/uio.html>

legges ut². «Hensikten med denne databasen er å skape et kraftfullt informasjonsverktøy som gjør det mulig å stille de verdifulle erfaringene fra tidligere studenter på en effektiv måte til disposisjon for flest mulig brukere.» Portalen er både uoversiktlig å bruke og vanskelig å finne. Det er også uklart om alle studenter må rapportere inn der, eller om dette er noe institusjonene velger selv. Mye tyder på at institusjonene har egne rapporteringssystemer (eksempelvis Universitet i Bergen), eller at studentene må sende en rapport til internasjonal kontakt innen en måned etter at de er tilbake, som så publiseres på nettsidene (eksempelvis Høgskolen i Narvik). Studeritlandet.no har også en søkefunksjon for å lete frem studentrapporter³. Søkeportalen er mer funksjonell, men innholdet synes å være lite. Ved søk på Danmark kom det totalt tre treff, og på Storbritannia 11 treff (både Erasmus+ og gradsstudier i utlandet). Erasmusstudenter må skrive en egen rapport etter oppholdet, der de gir kvalitative fritekstsvar i tillegg til kvantitative rangeringsalternativer. Ved enkle søk var det derimot ikke mulig å finne databasen, eller få tilgang til studentrapportene deres. Da NOKUT gjorde stikkprøver ved ulike institusjoner, var det generelt vanskelig å finne studentrapporter fra andre studenter som har utvekslet i regi av bestemte utvekslingsavtaler.

2.3 Institusjonenes strategier for internasjonalisering

I NIFUs evaluering av Kvalitetsreformen i 2006 gikk de gjennom strategidokumentene og identifiserte institusjonenes mål for arbeid med internasjonalisering (Halvorsen og Faye 2006). Felles for institusjonene var at de brukte kvalitet for å begrunne at de skulle drive med internasjonalisering, samtidig som kvalitet skulle være et produkt av internasjonalisering. Det ble ikke presisert nærmere hvordan de foreslåtte tiltakene i strategien skulle gjennomføres i praksis, hvordan internasjonalisering skulle føre til bedre kvalitet og hvordan dette kunne måles (ibid.). En manglende kobling til kvalitet gjaldt også for studentutveksling. Evalueringen av Kvalitetsreformen viste at studentmobiliteten i stor grad ble administrativt drevet og foregikk på siden av faglig samarbeid – den ble i stor grad profesjonalisert, standardisert og formalisert. De påpekte også at «ønsker og strategier for å integrere forskerutveksling og studentutveksling møter motstand i fagmiljøene i den grad dette er aktuelt. Oppfatningen er at studentutveksling har lite med studiekvalitet å gjøre» (ibid.).

I en studie fra 2014 hevder NIFU at internasjonalisering synes å være en del av mer generelle utviklingsprosesser ved lærestedene, ikke bare som pålagt gjennom Kvalitetsreformen (Frølich et al). Dette er i tråd med utviklingen de senere årene, der kvalitet i utdanning (og utveksling) har vært knyttet opp mot FoU og innovasjon. Eksempelvis har internasjonaliseringsseksjonen ved UiO blitt slått sammen med forsknings-, innovasjons- og utdanningsadministrasjonen, for å bedre integrere internasjonaliseringsarbeidet i institusjonens øvrige oppgaver. Dette er etter en finsk modell, såkalt «embedded internationalization».

«The University of Helsinki is a pioneer in implementing Embedded Internationalization, sometimes also called mainstreamed, comprehensive or deep internationalization. Embedding means that internationalization is a key component in all University core activities. Internationalization is a feature rather than a sector of activities in its own right.» (University of Helsinki 2013)

Samtidig som det finnes overordnede strategiske planer for internasjonalisering, så er det mange læresteder som mangler en kobling nedover i organisasjonen (Frølich et al 2014). Det er variasjoner

² Studentrapporter av norske utvekslingsstudenter i utlandet (2015): <https://www.intersek.ntnu.no/rapport/>

³ Studeritlandet.no (2015): <http://studeritlandet.no/Hvorfor-reise-ut>

mellom fag og fakulteter om de kobler internasjonalisering av utdanning med fagenes forskningsmessige tyngdepunkt og hvordan de eventuelt gjør dette. Det samlede resultatet er at internasjonaliseringsarbeidet er noe fragmentert (ibid.). Ekspertutvalget (2015) mener at internasjonaliseringsaktiviteten på utdanningssiden i liten grad er knyttet til annen kvalitetsutvikling i høyere utdanning. I tillegg mener de det er liten sammenheng mellom internasjonalisering på utdanningsfeltet og forskningsfeltet. Aktivitetene er lite institusjonalisert og svakt forankret i institusjonenes strategiske prioriteringer. Mye tyder på at mange internasjonaliseringsaktiviteter heller er knyttet til personlige initiativ og nettverk.

3 Myndighetenes tilrettelegging gjennom finansiering og andre tiltak

Myndighetene har innført ulike støtteordninger som legger til rette for utveksling og andre internasjonaliseringstiltak. Det er rettet mot både institusjonene og direkte mot studentene.

3.1 Internasjonaliseringsinsentiv i Kunnskapsdepartementets finansieringsmodell

Siden innføringen av nytt finansieringssystem i 2002, har studentutveksling gitt finansiell uttelling (utvekslingsindikatoren). Uttellingen (7 500 kroner) gis per inn- og utreisende student som i løpet av graden er på et utvekslingsopphold av minimum tre måneders varighet, som en del av en bilateral avtale mellom institusjoner.

En ekspertgruppe for finansiering av universiteter og høyskoler, nedsatt av Kunnskapsdepartementet, foreslo et nytt finansieringssystem for høyere utdanning i januar 2015. I ekspertgruppens mandat inngikk det å komme med forslag for å styrke internasjonalt samarbeid og samhandling innen utdanning og forskning. Ekspertgruppen foreslo å øke satsen for avtalebaserte utvekslinger til 10 000 kroner.

I forslaget til nytt statsbudsjett 2016 (Prop. 1S (2015–2016)) ble det foreslått å videreføre utvekslingsindikatoren med dagens sats, med følgende begrunnelse: «Å føre videre dette insentivet, vil gi eit tydeleg signal om behovet for auka internasjonalisering.» Endringene i finansieringssystemet skal i større grad «fremme høg kvalitet i utdanning og forskning i heile landet». Det finansielle insentivet for studentutveksling er lite sammenliknet med kostnadene med å administrere utvekslingsavtaler og tap av produksjon av studiepoeng, fordi utreisende studenter ikke avlegger studiepoeng på hjemmeinstitusjonene.

I praksis er det mange studenter og studieprogram som ikke vil kunne få uttelling i finansieringssystemet⁴. Eksempelvis har UiO mange språkstudenter som drar på obligatorisk utveksling til Kina, Japan osv. Disse får språk- og kulturopplæring ved kvalitetssikrede institusjoner, men tar eksamen hjemme og må dermed registreres som individstudenter uten avtaler. I tillegg er det studenter som reiser på kortere opphold enn tre måneder, blant annet i form av bilaterale, institusjonelle avtaler, praksisopphold og feltarbeid. Et eksempel er CaNORock, ved Fysisk institutt ved Universitetet i Oslo. CaNORock er et en-ukes intensivkurs der norske studenter, sammen med

⁴ Studenter som ikke inn- og utveksler i regi av en formalisert utvekslingsavtale av varighet på minst tre måneder.

utvekslingsstudenter fra samarbeidsinstitusjoner i Canada og akademisk personale går sammen for å designe, konstruere og sende ut en rakett ved Norsk Romsenter på Andøya. Felles for mange av de nevnte eksemplene er at utvekslingen er en integrert og tilrettelagt del av studieløpet. Man kan spørre seg om dette opplegget kanskje vil være kvalitativt bedre enn mange formaliserte utvekslingsavtaler. Kan det være at nettopp utvekslingsavtalene som faller utenfor finansieringssystemet også er de som bidrar til mest kvalitet?

3.2 Støtte gjennom Erasmus+

Myndighetene stimulerer til internasjonalisering gjennom Erasmus+, verdens største utdanningsprogram. Innenfor Erasmus+ skal minst to tredeler av midlene gå til studie- og praksisopphold i andre land, noe som viser at studiemobilitet er høyt prioritert i dagens Europa. Kontingenten Norge betaler for å delta i Erasmus+ blir ca. 3,6 mrd. kroner for perioden 2014–2020. Av disse går mellom 80 og 90 % direkte til nasjonalkontorene⁵ for videre tildeling derfra. Ved å utveksle med en Erasmus+-avtale, vil studenten motta et månedlig stipend under oppholdet. I skoleåret 2012/2013 tok 30 % av de norske studentene som utvekslet delstudier gjennom en Erasmus+-avtale, mens over 60 % av innreisende studenter reiste med en Erasmus+-avtale. Ekspertgruppen (2015) påpekte at ubalansen i utvekslingen med andre europeiske land tyder på at mulighetene som ligger i Erasmus+ ikke utnyttes godt nok. Derfor foreslo de et tilleggsinsentiv på 4 000 kroner per utreisende student som utveksler i regi av en Erasmus+-avtale på minst tre måneders varighet. I Prop. 1S (2015-2016) er det foreslått at institusjonene skal få uttelling for utdannings- og regionale prosjekter fra EU, herunder midler fra Erasmus+, i tillegg til forskningsmidlene som nå ligger i systemet. Insentivet vil kunne treffe flere institusjoner enn før, og kanskje særlig høyskolene og de nye universitetene, der en stor andel av EU-inntektene er fra andre kilder enn forskningsprogrammene (Kunnskapsdepartementet 2015:1).

3.3 Andre programmer og ordninger

SIU forvalter en rekke avtaler for å fremme mobilitet i høyere utdanning og samarbeid mellom institusjoner på tvers av landegrensene, i tillegg til Erasmus+ (SIU 2015:2). Innen Europa kan norske institusjoner blant annet søke EØS-midler til utdanningssamarbeid. Programmet legger til rette for mobilitet for studenter, forskere og ansatte innen høyere utdanning. Gjennom Nordplus-programmene er det tilrettelagt for å støtte tverrsektorale nettverk og prosjekter innen utdanning, mobilitet for studenter og ansatte – blant nordiske land og Baltikum og mellom de nordiske landene.

Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning og forskning (INTPART) er et program for å utvikle varige relasjoner med sterke fagmiljøer og institusjoner i prioriterte land utenfor EU. Satsingen er en direkte oppfølging av regjeringens satsing på å utvikle flere verdensledende fagmiljøer i Norge. Midlene kommer fra Kunnskapsdepartementet, men programmet er utviklet og skal driftes av Norges forskningsråd, i samarbeid med SIU.

Det finnes en rekke avtaler som tilrettelegger for samarbeid mellom norske institusjoner og læresteder i utvalgte samarbeidsland (Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika (BRIKS og Japan)). UTFORSK skal koble internasjonalt forsknings- og utdanningssamarbeid og å fremme samarbeid med

⁵ I Norges tilfelle er nasjonalkontorene Senter for Internasjonalisering i utdanning (SIU) og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

alle de overnevnte landene. Dette partnerskapsprogrammet finansieres av Kunnskapsdepartementet og administreres av SIU i samarbeid med Forskningsrådet. I tillegg finnes det egne prosjektmidler institusjonene kan søke SIU om for samarbeid med Kina, India, Brasil, Russland og Eurasia.

Regjeringen la i Prop. 1 S frem Panorama, en ny strategi for samarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika (BRIKS og Japan) for perioden 2016–2020. Formålet er å styrke Norges konkurransekraft og innovasjonsevne, løse store samfunnsutfordringer og utvikle fagmiljøer av høy kvalitet. Prinsipper som ligger til grunn i det bilaterale høyere utdannings- og forskningssamarbeidet er kvalitet, relevans, gjensidighet og langsiktighet. Studentmobilitet fremheves som en viktig faktor i programmet. I strategien foreslås det å øke støtten til både INTPART og UTFORSK.

Videre finnes det bl.a. en rekke avtaler for å fremme mobilitet med utviklingsland, herunder kvoteordningen (foreslått avviklet i 2016, jf. Prop. 1 S (2015–2016)), Tanzania-ordningen og Pakistan-avtalen, Norads program for masterstudier (NOMA) og Nasjonalt program for utvikling, forskning og utdanning (NOFU). Flere av ordningene er administrert av SIU, mens de finansieres av Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad).

I årets forslag til statsbudsjettet foreslås, ifølge SIU (SIU 2015:1), bl.a. følgende endringer på internasjonaliseringsfeltet:

- Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) får ansvar for å utvikle en handlingsplan for norsk deltakelse i Erasmus+
- Strategien for å øke høyere utdanningsamarbeid med Nord-Amerika blir avviklet i 2015⁶.
- Ordningen med språkkurs gjøres mer fleksibel, for å gjøre det mer attraktivt å velge utdanning i ikke-engelskspråklige land.
- Kvoteordningen avvikles. Gjennom kvoteordningen kan studenter fra utviklingsland og land på Vest-Balkan, i Øst-Europa og Sentral-Asia søke støtte gjennom Lånekassen til studier ved et norsk lærested. Årlig studerer 1 100 studenter i Norge under kvoteordningen.

3.4 Støtte fra Lånekassen

Norske studenter kan få lån til skolepenger ved en utenlandsk institusjon gjennom Lånekassen. Norske studenter som ønsker å studere ved dyre og særlig prestisjetunge utdanninger i utlandet kan få tilleggsstipend fra Lånekassen dersom skolepengene er høyere enn maksimumsgrensen for ordinær skolepengestøtte (Prop.1 S (2015–2016)). Det foreslås å utvikle en ny liste over institusjoner hvor norske studenter kan få et tilleggsstipend for å studere, basert på gjennomsnittet av de to verdensomspennende rangeringslistene i Academic Ranking of World Universities (ARWU) og The Times Higher Education World University Rankings. Tidligere har listen blitt utarbeidet på grunnlag av ulike typer nasjonale kvalitetsrangeringer i Australia, Canada, Storbritannia og USA.

SIU har påpekt at den gode Lånekassefinansieringen gir enkelte utenlandske institusjoner insentiv til å rekruttere norske studenter til utvekslingsopphold. Studentene kan rekrutteres på ulike grunnlag – av skolens kvalitet og rykte og selve studiestedet. Et eksempel er Hawaii Pacific University. I skoleåret 2013/2014 gikk det 105 norske gradsstudenter her, i tillegg til at (minst) ni høyskoler og universiteter har utvekslingsavtale med institusjonen (Lånekassen). Allerede i 2010 viste Dagens Næringsliv til at

⁶ Strategien avvikles, men midlene til høyere utdanningsamarbeid med USA og Canada foreslås videreført i grunnbevilgningen til SIU.

dette er den institusjonen i USA som flest norske studenter utvekslet til⁷. Hawaii Pacific University er rangert som den 77. beste regionale utdanningsinstitusjonen på vestkysten av USA. Blant sykepleierutdanningene tilbyr de den 188. beste i USA. Ingen norske sykepleierstudenter utvekslet dit i 2015, men noen institusjoner markedsfører det som et tilbud (DBH). De største norske utdanningsinstitusjonene, som alle har avtaler med denne institusjonen, er rangert (høyt) på internasjonale lister, noe Hawaii Pacific University ikke kan vise til. Kan det være grunn til å spørre seg om hvorfor akkurat denne institusjonen er en foretrukket samarbeidspartner for norske institusjoner? Er avtalen i hovedsak ønsket av studentene?

Tilleggsstipendordningen fra Lånekassen gjør det finansielt gunstig for studenter å velge særskilt anerkjente utdanningsinstitusjoner foran andre. For å nå opp på de ulike rangeringslistene, er det riktignok få indikatorer som omhandler utdanningskvalitet, mens de fleste omhandler forskningskvalitet. Det er liten tvil om at et utvekslingsopphold ved en slik institusjon kan gi høy faglig merverdi. Spørsmålet er om studentens erfaringer kan gi noe tilbake til studieprogrammet? Når det er myndighetene som finansierer, stiller de samtidig noen krav til gjenytelse fra studenten?

4 Oppsummering og spørsmål

Hvordan bidrar delstudier i utlandet til å heve kvaliteten i høyere utdanning? Kvalitetsreformen tok det for gitt at det finnes en sammenheng mellom internasjonalisering og kvalitet, noe som ga legitimitet til arbeidet med internasjonalisering ved institusjonene (Halvorsen og Faye 2006). Det er videre bred enighet om at internasjonale impulser gjennom delstudier i utlandet vil gi positive effekter for den enkelte, arbeidslivet og samfunnet. Samtidig finnes det altså lite dokumentasjon på i hvilken grad og hvordan delstudier i utlandet kan gi høyere faglig kvalitet på et studieprogram og bidra til økt læringsutbytte.

På bakgrunn av dokumentasjonen i dette notatet, ønsker vi å trekke opp noen spørsmål og problemstillinger som det kan være verdt å drøfte nærmere:

Institusjonens ansvar

- Det er liten tvil om at utveksling kan gi en betydelig merverdi for studentene i form av språkferdigheter, kulturforståelse og annen generell kompetanse. Men er institusjonene tilstrekkelig oppmerksomme på viktigheten av å kvalitetssikre faglig relevans, faglig nivå og at studentene utveksler til institusjoner med et godt faglig renommé eller profil som er attraktiv for den norske institusjonen?
- Er de vitenskapelig ansatte (lærerne) tilstrekkelig involvert i å identifisere og etablere internasjonale utvekslingspartnere?
- I hvor stor grad er det koblinger mellom internasjonalt forskningssamarbeid og avtaler for studentutveksling ved institusjonene?
- I hvilken grad er delstudier i utlandet en integrert del av studieprogrammet? Eller sagt på en annen måte: Har institusjonen på forhånd tenkt på hvordan delstudiet skal bidra til å øke studentens samlede læringsutbytte?

⁷ Dagens Næringsliv (2010): <http://www.dn.no/karriere/2010/11/16/studerer-pa-hawaii>

- Gir institusjonene sine studenter god nok informasjon om faglig innhold og forventet læringsutbytte ved aktuelle institusjoner og programmer i utlandet?
- Utnytter institusjonene studentenes erfaringer og kunnskap i etterkant av utvekslingsopphold?

Finansering

- Dagens finansieringsordning for internasjonalisering/utveksling stiller i liten grad krav til dokumentasjon av utvekslingsoppholdets relevans for eget studieprogram og forventet faglig utbytte. Er denne finansieringsordningen tilstrekkelig treffsikker?
- Kan det være slik at dagens rause ordning med finansiering av utenlandsopphold gjennom Lånekassen tiltrekker seg useriøse og aggressive tilbydere, noe som kan være en trussel mot kvalitet?
- Kan det være slik at det i dag finnes utveksling som ikke kvalifiserer til støtte, men som opplagt gir meget høy faglig kvalitet og læringsutbytte?

Referanser

Ekspertgruppen om finansiering av universiteter og høyskoler (2015): *Finansiering for kvalitet, samspill og mangfold*

Frølich, N., Waagene, E. og Stensaker, B. (2014): *På vei mot integrasjon? Universiteters og høyskolearbeid med internasjonalisering*. NIFU

Halvorsen, T. og Faye, R. (2006). *Evaluering av Kvalitetsreformen Delrapport 8 Internasjonalisering*. NIFU

Michelsen, S. og Aamodt P. O. (2006): *Evaluering av kvalitetsreformen. Sluttrapport*. NIFU

Kunnskapsdepartementet (2015:1): *Prop. 1S (2015-2016)*

Kunnskapsdepartementet (2015:2): *Panorama – En strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør Afrika (2016-2020)*.

Senter for internasjonalisering i utdanning - SIU (2015:1): Statsbudsjettet om internasjonalisering av utdanning. Tilgjengelig på: <http://siu.no/For-media/Nyheter-fra-SIU/Statsbudsjettet-om-internasjonalisering-av-utdanning>

Senter for internasjonalisering i utdanning - SIU (2015:2): Samarbeidsavtaler høyere utdanning. Tilgjengelig på: <http://siu.no/Hoeyere-utdanning>

Studentparlamentet UiB (2013). Resolusjon for kvalitetssikring av utvekslingsavtaler. Tilgjengelig på: <http://spuib.no/no/dokumenter/resolusjon-om-kvalitetssikring-av-utvekslingsavtaler>

University of Helsinki (2013): Innovation in internationalization at the University of Helsinki. Tilgjengelig på: <http://www.eaie.org/blog/how-to-get-a-headache/>

